

Een eenzame liefhebberij

Ab Kuypers

Wat op twaalfjarige leeftijd begon met een eenvoudige cadeau-gekregen microscoop, is voor Ronald Böhm in de loop van ruim twintig jaar uitgegroeid tot een tijdverslindende maar tegelijkertijd rustgevendende bezigheid. De reden waarom hij zich de laatste jaren ook met het inwendige van de honingbij bezighoudt is een eenvoudige, zoals in de loop van onze ontmoeting zal blijken. Voor ons in ieder geval belangrijk genoeg hem op een zaterdagmiddag in het winterse Tolkamer te bezoeken. Een spraakwaterfall vertelt over een passie, hetgeen mij een hopelijk aardig verhaal oplevert, voor Mari van Iersel binnenkort een mooie serie anatomische foto's van de honingbij en voor u een inleiding op latere publicaties van Ronald's werk.

Walhalla

We hebben ons amper aan elkaar voorgesteld of we worden direct al naar boven doorverwezen, waar zich het domein van Ronald Böhm bevindt. 'Zullen we maar gelijk doorgaan naar mijn walhalla?'. De trap op, de deur aan onze rechterhand. We komen in een laboratoriumachtig ingerichte kamer. Eigenlijk bedoeld als kinderkamer. Nu staat het er ordelijk volgepropt met apparatuur, gereedschappen en een chemicaliën-kast. Nog maar net ruimte om er met ons drieën te kunnen zitten. Dit levert, telkens wanneer Ronald ons iets wil laten zien, een soort van stoelendans op om hem dan weer dit, dan weer dat te laten pakken. In sneltreinvvaart worden Mari (van Iersel) en ik in de wondere wereld van de ruimschoots vergrote inwendige doorsneden van honingbijen binnen geleid. De microscopische foto's die ons daarbij worden getoond zijn gemaakt van de uiteindelijke coupe's. Een term waarvan de betekenis me langzaam maar zeker in de loop van de middag duidelijk wordt en ik bij deze aan u probeer uit te leggen. Ronald maakt namelijk, na een langdurig proces van prepareren, met de nodige precisie heel dunne 'plakjes' van de in paraffine door-drenkte bij. Deze coupes, dwarsdoorsneden van het bijenlichaam, laten ieder voor zich een 'verschuivend' beeld van het inwendige van de bij zien.

Geduld

Enthousiast geworden door de geestdrift die hij uitstraalt proberen we in de foto's iets van de inwendige anatomie van moeren en werksters te

herkennen. In eerste instantie blijft er meer onopgelost dan wat we daadwerkelijk kunnen thuis-brengen. Met het 'Anatomy of the honeybee' van R.E. Snodgrass in de aanslag, proberen we later te ontdekken welke lichaamsdelen we zouden kunnen herkennen. Dat valt allesbehalve mee, dat kan ik u verzekeren. Soms sciencefictionachtige beelden gaan door onze handen. Handen, gewend om voorzichtig het kleine insect van onze liefde te hanteren, geven nu buitenproportionele afbeeldingen daarvan aan de ander door. Wij raken in de ban, zoals het ons imkers soms lukt niet-ingewijden in de ban van de honingbij te brengen. Mensen die hem (waarschijnlijk) onvol-doende kennen, kunnen zich maar moeilijk voorstellen dat deze snelle prater zijn vrije avonduren zo geduld-ig aan zijn microscopie kan wijden. 'Het verbaast menig-eeen, dat ik daarvoor het geduld heb. In het normale leven bezit ik zo'n kalmte helemaal niet. Hier kom ik echter helemaal tot rust.'

Zelfstudie

Bij zijn uitleg, zittend in Ronald 's werkkamer, terwijl de koffie amper de tijd krijgt op redelijke temperatuur te worden gedronken, vallen er vele technische termen. Om het niet al te ingewikkeld te maken laat ik de meeste maar aan mijn blocnote voorbij gaan. Helemaal op eigen houtje, puttend uit een uitgebreide hoeveelheid boeken, heeft Ronald Böhm zich in de loop van de jaren opgewerkt tot een specialist in het microscopisch onderzoeken van bijna al wat leeft. Of het nu om praktisch niet-zichtbare diertjes in het water gaat, om allerlei rondvliegende insecten, of om de navelstreng van zijn dochtertje, niets lijkt aan zijn interesse te ontkomen om onder de microscoop zoveel maal vergroot nader bestudeerd te worden. Voor dit alles heeft hij zich veel kennis eigen gemaakt over biologie, anatomie en de natuur. Hij wil tot in de finesses weten waarover het gaat, wanneer hij zich werpt op het 'inwendige van een nieuw slachtoffer'.

Samen doen

De microscopie is een liefhebberij die maar weinig beoefenaars telt. Veel contacten in dit wereldje heeft Ronald Böhm dan ook niet. 'Voor mij is het een eenzame hobby. Er is weliswaar een landelijke vereniging, deze telt zo rond de vijftig leden, maar daarvan ben ik zelf geen lid. Deze vereniging is gevestigd in Rotterdam en houdt daar ook haar

bijeenkomsten. Behalve de afstand is het ook nog eens te veel gevraagd om telkens zover met mijn apparatuur op stap te gaan.' Toch is het niet helemaal een solo activiteit. 'Een kennis van mij is al veertig jaar bezig met microscopisch onderzoek. Met hem werk ik wel veel samen. Hij is vooral bedreven in het zelf vervaardigen van allerlei mechanische zaken. Veel van mijn hulpstukken zijn door hem ontwikkeld. Hij loopt ook nog wel eens tegen bepaalde instrumenten aan en geeft mij dan een tip. Zo ben ik al aan aardig wat spullen gekomen, die ik voor een redelijke prijs kon aanschaffen. Dat is maar goed ook, zo is het allemaal nog een beetje te doen. Anders zou het eigenlijk onbetaalbaar zijn, wat ik onderhand allemaal hier heb staan. Daar tegenover maak ik voor hem vaak de preparaten.'

Honingbijen

Bijna drie jaar geleden is Ronald Böhm met de honingbij aan de slag gegaan. 'Een vriend van mij is imker en vroeg me toentertijd of ik niet eens zin had om met hem mee te gaan naar zijn bijenvolken. Hij vond het wel leuk als ik eens wat bijenfoto's zou maken. Hij moest toen doppen breken. Dat was voor mij het moment om wat bijen mee te nemen.' Nu neemt het bijenonderzoek zo ongeveer 20% in beslag van alle microscopie-werk. 'Ik onderzoek veel verschillende onderwerpen. In alles wat een mooie structuur heeft ben ik geïnteresseerd.'

Voorlopig zal Ronald overigens nog lang niet zijn uitgekeken op de bijen: 'De honingbij is in principe een te groot onderwerp om daar zomaar eventjes mee aan de slag te gaan. Het is een uitgebreid thema. Het is vaak een treffen om een heel mooie coupe te krijgen, met duidelijk herkenbare zaken. Gaat er halverwege iets mis dan ben ik weken voor niets bezig geweest. Alles moet van voren af aan worden gedaan. Je weet immers nooit helemaal precies

waar je in het bijenlichaam zit met het plakjes snijden. Mijn ultieme wens is het ooit met computeranimatie als het ware een reis door de bij gereed te hebben.'

Uit de anonimiteit

Net zomin men dat imkers moet vragen, vraag ik Ronald ook maar niet naar het waarom van zijn liefhebberij, een bezigheid, die zulke mooie en interessante resultaten oplevert. Velen zullen hem misschien hebben ontmoet tijdens de Open Dag (oktober 1997) in het Bijenhuis bij het honderdjarig bestaan van de VBBN. 'Er was die dag veel interesse voor mijn werk. Honderden mensen met vragen heb ik te woord gestaan.' Dat moet een mooie ervaring zijn geweest, want: 'De resultaten van mijn werk, de vele microscopische foto's, komen in feite niet verder dan mijn eigen archief.' Net als toen zou Ronald ook nu wel weer eens naar buiten treden. 'Imkers die meer willen weten, hetzij over de microscopie, hetzij over de anatomie, of geïnteresseerden in het pollenonderzoek, met hen zou ik best in contact willen komen. Het zou mooi zijn mijn hobby en ervaring te kunnen delen met mensen uit de imkers wereld. Ik kan lezingen verzorgen, aanwezig zijn op tentoonstellingen en Open Dagen. Reacties zijn welkom' (adres bekend bij het redactiesecretariaat) Met een hoofd vol onbegrepen vaktermen en toch het idee dat ik er iets van begrijp, neem ik afscheid. Mari van Iersel gaat naar huis met een aantal foto's. Na bestudering en voorzien van een verklarende tekst, zullen deze in de loop van dit jaar maandelijks in Bijen worden gepubliceerd.

Ronald Böhm in zijn walhalla. Foto: Ab Kuypers

Kunstmatige inseminatie

De Selectie Werkgroep van de KVIB organiseert een cursus 'Kunstmatige Inseminatie' te Kalmthout (B). De datum is nog niet bekend. Belangstellenden worden verzocht zich zo spoedig mogelijk aan te melden.

Het aantal deelnemers is beperkt.

Informatie bij: Jan Charpentier, Laar 45, 5258 TJ Berlicum, (Ned.) tel 073 5037030.

Alex Bouters, Pachtgoedstraat 13, B-9220 Moerzeke, 052-479717